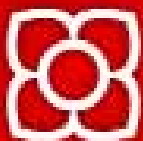

**НОВА
ЕКОНОМСКА
ПОЛИТИКА
ЗА ИЗЛАЗАК
ИЗ КРИЗЕ**

ИЗБОРИ 2014.

СНСД
Милорад Долик

Садржај

НОВА ЕКОНОМСКА ПОЛИТИКА ЗА ИЗЛАЗАК ИЗ КРИЗЕ.....	5
1. Неуспјели концепт транзиције у БиХ	5
2. Већа улога Републике Српске у обликовању економског система	7
2.1. Повећање конкурентности домаће привреде	8
2.2. Јачање улоге прерађивачке индустрије	9
2.3. Развој ефикаснијег система иновација	9
2.4. Технолошка обнова индустрије	10
2.5. Конкуренција као општи амбијент пословања	10
2.6. Стратешко управљање развојем умјесто волунтаризма	10
2.7. Дебиروقратизација односа привреда-држава и поједностављење пословања	11
2.8. Правна заштита пословања	12
2.9. Растерећење привреде	13
2.10. Унапређење пословног морала	14
2.11. Заоштравање пореске дисциплине	15
2.12. Елиминација корупције	16
2.13. Смањење обима сиве економије.....	16
2.14. Богатство пропорционално опорезованом доходу.....	17
2.15. Доследнија контрола трансферних цијена и пословања повезаних лица	17
2.16. Транспарентност јавне потрошње	18
2.17. Подстицање запошљавања и елиминација „рада на црно“	19

2.18. Претварање Српске у пожељну дестинацију за инвестиције	20
2.19. Промовисање предности инвестирања у РС.....	21
2.20. Јефтинија и ефикаснија држава.....	22
АГРАРНИ СЕКТОР ОД 2014. ДО 2018.	24
1. Основни принципи и правци развоја	24
2. Пољопривреда	30
3. Водопривреда.....	32
4. Шумарство	33
ЗАШТИТА ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПРОИЗВОДЊЕ	34

НОВА ЕКОНОМСКА ПОЛИТИКА ЗА ИЗЛАЗАК ИЗ КРИЗЕ

1. Неуспјели концепт транзиције у БиХ

Основу транзиционе стратегије за Босну и Херцеговину (БиХ) поставила је међународна заједница. Међутим, скоро деветнаест година послије закључења мира јасно је да у БиХ тржиште није успјело апсорбовати ресурсе и обезбиједити економску самоодрживост, а демократија није успоставила институције по мјери економских, социјалних и политичких противрјечности БиХ. Тиме је основни концепт транзиције, постављен од међународне заједнице, доживио неуспјех у БиХ.

Економска криза значајно је промијенила токове у свјетској привреди, бацила је сумњу на многе концепције развоја, укључујући и неке од оних које су препоручене земљама у транзицији. Све више земаља у свијету преиспитује властите стратегије развоја, зазирући од стихије глобалне економије. Мале и неразвијене земље подносе несразмјерно велики терет економске кризе. Најразвијеније западне земље од почетка кризе до данас значајно су промијениле свој однос према малим земљама. За мале земље више готово и нема било каквих повластица, а све

су јачи притисци на њих да потпуно отворе своја тржишта и одустану од посебних олакшица за стране инвеститоре. Очито, вријеме је да се траже нови правци ефикасније употребе расположивих ресурса и рјешавања нагомиланих социјалних и економских проблема.

Политичка криза у БиХ све више се одражава и на ширење већ присутне економске кризе. Као земља са врло лошим кредитним рејтингом, у времену када су инвеститори јако осјетљиви на повећање ризика инвестирања, БиХ представља лоше окружење за борбу против посљедица глобалне економске кризе и реализацију властитих развојних циљева. Због тога, принуђени смо да стално трагамо за мјерама које ће очувати стабилност економских и социјалних односа у Републици Српској.

Концепт транзиције за БиХ који је понудила међународна заједница не даје резултате, структурни поремећаји економије у БиХ се продубљују, живот становништва се не поправља, европска перспектива земље је потпуно неизвјесна... И поред снажних удара економске, социјалне и политичке кризе не постоје иницијативе које би понудиле нову перспективу. Велики број људи, поготово младих, више не вјерује да им БиХ може понудити перспективну будућност. Сви постајемо таоци једног концепта који не функционише. Очито је да је крајње вријеме за покретање новог круга реформи, али реформи које ће дати шансу знању, иновацијама, предузетништву и конкуренцији. У том смислу, Република Српска, у оквирима својих надлежности, треба приступити преиспитивању законодавног оквира, мијењању и доношењу нових закона којима ће се радикално и убрзано промијенити пословно окружење и дати нови подстицаји инвестицијама. Свако одлагање или ишчекивање да са нивоа БиХ дођу спасоносне иницијативе може привреду одвести у потпуни колапс.

Међународне економске околности намећу да морамо повећати конкурентност домаће привреде и продуктивност

домаће радне снаге. У таквим околностима морамо трагати за властитим начином прилагођавања и јачања домаће привреде, како бисмо обезбиједили повећање инвестиција, повећање запослености и брже и правичније рјешавање социјалних проблема, те распоред терета кризе према економској снази. Не можемо очекивати да нам рецепт за излазак из кризе да ММФ и Свјетска банка. Њихови савјети су добродошли, али ми морамо бити у позицији да боље разумијемо наше стање и бити способни да понудимо мјере прилагођене прогресивном мијењању тог стања. Да би побољшала економско стање, Република Српска ће приступити провођењу широког круга реформи којима ће у новим околностима даље побољшавати пословно окружење и давати подстицаје новим инвестицијама. Истина, то неће бити лако с обзиром на чињеницу да је кредитни рејтинг БиХ јако лош.

2. Већа улога Републике Српске у обликовању економског система

И у економској сфери РС мора напуштати позицију таоца неефикасних и нефункционалних институција БиХ и приступити измјени законодавног оквира којим се дефинишу услови пословања у циљу увођења најбољих рјешења и примјене верификованих добрих искустава из других земаља, с циљем дефинисања пословног амбијента стимулативног за инвестиције, запошљавање, убрзавање европских интеграција, примјену модерних технологија и повећање извоза. Циљ треба бити претварање Републике Српске у једну од најпожељнијих дестинација за инвестиције. Глобализација је наметнула, а економска криза додатно појачала конкуренцију између земаља у стимулативности пословног окружења за стране инвеститоре. Данас, када је потребно стимулативније пословно

окружење за стране инвеститоре, међународна заједница нема велики интерес, а могло би се рећи ни потребни ауторитет, за провођење новог круга реформи. То је разлог више због кога ће Република Српска, у оквиру својих надлежности, иницирати и проводити реформе како би побољшала пословно окружење за домаће и стране инвеститоре.

У складу са новим изазовима економских реформи и новом, снажнијом улогом Републике у њиховом креирању и провођењу, приступиће се и реструктурирању институција у циљу јачања њихових капацитета, а посебно у циљу јачања правне државе у пословној сфери, затим брзог, јефтиног и транспарентног начина провођења закона. Такође, кроз реформу институција понудити јефтине и квалитетне јавне услуге и добра који су значајни за унапређење пословања. Посебну пажњу посветити државним подстицајима привреди.

2.1. Повећање конкурентности домаће привреде

Напуштањем концепта неуспјеле транзиције у БиХ, Српска ће се окренути новој економској стратегији. То значи интегрисање ресурса, знања, технологије и тржишта, односно модерна стратегија реиндустријализације која ће зауставити деиндустријализацију, побољшавати привредну структуру, подстицати иновације, образовање чинити селективнијим, интегрисати науку и привреду и отворати нова и добро плаћена радна мјеста. У новим околностима пословања, само дизањем конкурентности домаће производње Српска може изградити економску самоодрживост, управљати властитим развојем, господарити властитим ресурсима, повећати запосленост и стандард становништва.

Република Српска ће стимулисати произвођаче да у садашњу производњу уносе више фазе прераде, односно да стварају врједнији и конкурентнији производ. Од наших

предузећа не можемо очекивати да у релативно кратком временском периоду произведу врхунске производе или постану конкуренти водећим произвођачима у свијету. Наша стратегија треба бити: данас произведи производ врједнији и бољи него што си произвео јуче! Тиме ћемо из дана у дан имати више радних мјеста, конкурентнију индустрију, бољу позицију на свјетском тржишту и повољнију структуру БДП.

2.2. Јачање улоге прерађивачке индустрије

Република ће јачати улогу прерађивачке индустрије и њене конкурентности, чиме ће доћи до успостављања стабилније привредне структуре и повољније структуре БДП. Прерађивачка индустрија ствара нова радна мјеста која захтијевају образоване и добро обучене раднике, затим захтијева технолошка рјешења, иновације производа и комплекснији приступ тржишту и укупном пословању, тако да она постаје основа разуђеног развоја великог броја дјелатности. Уз добру политику подстицања конкурентности, прерађивачка индустрија може концентрисати добро плаћена радна мјеста.

2.3. Развој ефикаснијег система иновација

Изградња иновационог система који подразумијева далеко већи степен повезаности привреде, универзитета и научно-истраживачких организација, уз финансијску подршку државе. Иновације требају постати основа трајне конкурентности привреде, али и мјера успјешности образовања, науке и облика сарадње привреде, науке и државних институција.

2.4. Технолошка обнова индустрије

Саставни дио реиндустријализације биће и стратегија технолошке обнове домаће индустрије. Држава ће се одрећи свих дажбина везаних за увоз машина и опреме за индустрију и ослободити опорезивања реинвестирану добит у набавку опреме и машина за потребе индустрије и повећање њене конкурентности. Саставни дио стратегије технолошке обнове мора бити и поштивање стандарда којима се штити здравље људи, запослених и природна околина.

2.5. Конкуренција као општи амбијент пословања

Због стабилности економског система, односно да бисмо имали више посла и боље живјели, повећати значај прерађивачке индустрије у БДП, одрећи се услуга негативно селектованих инвеститора у процесу приватизације, одупријети се покушајима тајкунизације привреде и латифундизације пољопривреде, увести конкуренцију на тржишту рада, темељно реформисати образовање и образовне институције, прихватити да нам држава буде правна држава уз услов да буде много ефикаснија и јефтинија.

2.6. Стратешко управљање развојем умјесто волонтаризма

Велика улога политике у управљању развојем и управљању привредом, која је на овим просторима готово традиционална, није дала добре резултате. Нови концепт развоја, заснован на подизању конкурентности, подразумијева напуштање концепта волонтаристичке транзиције и отварање развојних проблема земље пред инвеститорима и становништвом. Усвојити стратегију реиндустријализације која ће представљати визију промјене

привредне структуре, подизања конкурентности, трајнијег уређења међусекторских односа, коришћења властитих ресурса, успостављања новог концепта мотивације, успостављања новог односа државе и привреде, као и новог начина примјене науке и сарадње научних институција и компанија.

2.7. Дебирокупатизација односа привреда-држава и поједностављење пословања

Нови круг реформи подразумева скраћивање и поједностављење свих административних облика комуникације државе и привреде, од оснивања предузећа до предаје пословних извјештаја. Привреда није пратила администрацију, него обрнуто, државна администрација мора да прати тенденције у привреди и да јој олакшава функционисање. То значи политика стабилних трошкова пословања, укључујући и растерећење привреде од неких намета. Начин доношења и мијењања прописа се мора промијенити. У том процесу партнери власти морају постати привреда и синдикати. Држава мора дефинисати стабилно и подстицајно привредно окружење, послодавци морају дати добре предузетничке идеје, одабрати адекватну технологију и обезбједити добро управљање, а радници дати рад високе продуктивности.

Последњих година РС је унаприједила амбијент за пословање и оснивање предузећа. Међутим, чињеница да имамо недовољно страних инвестиција обавезује нас да стално радимо на унапређењу пословања у Српској и да примјењујемо најбоља искуства других земаља. У том смислу, потребно је:

- a. Наставити усавршавање уведеног једношалтерског („one-stop shop“) система регистрације предузећа како би се процес регистрације још поједноставио и вријеме регистрације скратило.

- b. Скратити вријеме и поједноставити процедуру добијања радних дозвола за иностране предузетнике.
- c. Са страним инвеститорима радити на основу потписивања писма намјера које би представљало оквирне обавезе за инвеститора и Републику и њене институције.
- d. Поједноставити поступак добијања радних дозвола за иностране стручњаке у току извођења инвестиције и обуке домаће радне снаге и ускладити цијели процес са писмом намјера (број радних дозвола, вријеме издавања, услови издавања и слично)
- e. Правним средствима штити инвеститоре, посебно имовину и извршење уговорених обавеза.
- f. Одржавамо релативно ниску цијену електричне енергије, да дајемо гаранције о стабилности цијена домаћих ресурса значајним инвеститорима, затим да одржавамо стабилно пореско оптерећење, и да редукујемо квазипореска оптерећења.

2.8. Правна заштита пословања

Посебну пажњу посветити правној сигурности пословања. Држава мора врло ригорозно и врло оштро заштити права повјерилаца. Нема ефикасне економије у којој држава штити дужнике. Извршење уговорених обавеза је механизам преко кога функционише модерна привреда. Држава мора истрајати на убрзавању судских поступака којима се обезбјеђује извршење уговорених обавеза, те на провођењу санкција према онима који крше пословни морал и доприносе прекиду континуитета пословања, чиме се угрожава економски систем у цјелини.

2.9. Растерећење привреде

У условима либерализоване трговине, домаћа производња се најбоље штити dobrим условима привређивања. Иако су учињени почетни напори у побољшању пословног амбијента, он је још увијек недовољно стимулативан и посебно недовољно сигуран. Пореске стопе су, релативно, међу најнижим у Европи, порески систем је доста хармонизован са Европском унијом, али опстао је читав систем квази пореза (такси, накнада, наметнутих скувих услуга, сертификирања, извјештаја, дозвола, потврда, увјерења...) које су наметнуле општине, БиХ, па чак и удружења грађана. Такође, учесталост обнављања одређених административних процедура и кратки рокови важења прибављених увјерења, дозвола, сертификата и слично, додатно повећавају трошкове пословања. Иза високих цијена одређених услуга које се наплаћују од привреде и становништва често стоји привилегован положај одређених професија, чије је тржиште услуга у развоју, тако да нема одговарајуће конкуренције и природно је да кориснике тих услуга штити држава контролом цијена. Технолошки заостала привреда, изложена снажној конкуренцији продуктивнијих привреда, не може опстати у таквим условима ни на домаћем тржишту, а камо ли постати конкурентна на свјетском тржишту. Урадити комплексну анализу свих непореских оптерећења (која нису прописана пореским законима), размотрити њихову оправданост, учесталост плаћања, висину цијене и све непродуктивне намете смањити или елиминисати.

Мјере за растерећење привреде извести из свеобухватне функционалне анализе свих намета које плаћа привреда и становништво. За сваки намет мора се знати ко га је донио, којим актом је уведен, који су циљеви, какви се ефекти постижу, да ли мора бити у датом износу, колико често се морају подносити одређена документа, да ли су

таксе за њихово издавање оправдане, да ли су цијене неких обавезних услуга превисоке и слично. На основу овакве анализе поставити систем мјера за растерећење привреде и становништва и сачинити план растерећења са јасним ефектима. Овај план треба бити свеобухватан, како би се истовремено анализи подвргли сви облици оптерећења привреде и становништва и како би се синхронизованом акцијом успоставио нови, нижи, ниво оптерећености, а да се, при томе, не угрози функционисање институција. Унапређење пословања подразумијева систем мјера изведен из те анализе, за скраћивање и поједностављивање свих административних процедура за привреду, стране инвеститоре и становништво.

2.10. Унапређење пословног морала

Растерећење привреде подразумијева да и привреда, упоредо са смањењем оптерећења, повећава допринос економској и социјалној стабилности Републике. Република Српска је спремна да се одрекне дијела јавних прихода у корист привреде и да из буџета инвестира у стварање бољих услова пословања. Међутим, Република се не треба одрицањем јавних прихода трошити јавни новац и покривати трошкове лошег пословања, промашене инвестиције предузећа и богаћење власника предузећа. Српска ће у партнерском односу уредити пословање по највишим стандардима који вриједе у Европи и у Региону, али зато предузећа морају на тржишту остваривати резултате. Предузећа се морају прилагођавати новим условима пословања, примјењивати нове технологије, освајати нове производе, извозити на нова тржишта, запошљавати људе и ресурсе. Такође, Српска жели да види банке, осигуравајућа друштва и трговинске ланце као дио свог економског система, као субјекте који преузимају ризик пословања, који су партнери домаће привреде, који подстичу развој, доприносе интегрисању тржишта Српске у шире тржиште.

2.11. Заоштравање пореске дисциплине

Порески обвезници дугују Републици Српској више од половине годишњег буџета Српске, тако да политика растерећења привреде треба истовремено бити праћена са оштријом политиком наплате јавних прихода и рестриктивнијим условима за репрограмирање пореских обавеза. У циљу транспарентности и вођења политике равномјерног распореда терета кризе, водиће се слиједећа политика репрограма пореских обавеза:

- a. Податке о највећим дужницима и о репрограмираним обавезама учинити јавним. Не могу подаци о дуговању јавног новца бити тајна.
- b. Код приватизованих предузећа и предузећа са већинским државним капиталом, којима је одобрен репрограм пореских обавеза или која траже репрограм, урадити ревизију пословања са повезаним лицима, са посебним освртом на трансферне цијене.
- c. Услове за репрограм, посебно за репрограм обавеза према фондовима редефинисати и заоштрити, те, ако је неизбјежно репрограмирање и обавеза по доприносима, увести обавезу да држава из буџета уплаћује фондовима обавезе које је репрограмирала. Тако би дужнички однос био директнији и правно чистији. Онај ко одобрава одлагање обавезе, нормално је да обештети оне којима је тиме приход ускраћен.
- d. Одобравању репрограма пореза и доприноса требала би претходити детаљна контрола пословања пореског дужника и стручна процјена о могућностима његовог опоравка. Такође, морала би постојати стручна оцјена о могућности покривања дуга имовином дужника.

2.12. Елиминација корупције

У друштвима у којима су проведене својинске реформе и формално уређен слободни приступ ресурсима, корупција представља највеће ограничење слободној употреби ресурса. Корупција фаворизује оне које тржиште никада не би фаворизовало или би их искључило из права на употребу ресурса. Корупција претвара губитак у добитак, губитника у фаворита, а мафију у предузетнике. Цијена учинка корупције је нижа ефикасност употребе расположивих ресурса. Економски систем треба бити стимулативан за легално пословање, легално посједовање имовине, легално стицање богатства и легално ступање у облигационе односе. Корупција искривљује информације о свим овим процесима. Због тога је уклањање корупције један од најзначајнијих потеза у ослобађању ресурса у садашњој фази развоја. Република Српска ће наставити борбу против корупције провођењем мјера и промјеном прописа, усвајајући највише стандарде ЕУ. Посебну пажњу посветити сузбијању корупције у јавним набавкама, потрошњи јавног новца и остваривању функција државних органа и институција.

2.13. Смањење обима сиве економије

Низак стандард становништва, корупција и висока незапосленост, утицали су у ратним и послјератним годинама на стварање снажног сектора «сиве економије». «Сива економија», усљед недостатка развоја и ниске економске ефикасности, постала је својеврсни «социјални програм». С обзиром на релативно висок степен сиве економије и корупције, те потенцијално значајну условљеност ове двије појаве, борба против корупције мора почети од утврђивања њихове међузависности, те дефинисања система мјера којима ће се обе сузбијати, водећи рачуна

о смјеру њихове међузависности. У противном, вријеме и новац ће се трошити на сузбијање последица, а узроци ће се и даље аутономно развијати. Сектор сиве економије мотивисан је да „инвестира“ у ширење корупције. Елиминација само једне снаге, корупције или сиве економије, неће побољшати алокацију ресурса. Корупција и сива економија су често само двије стране истог проблема. Ризик бављења једном или другом мора бити подједнак.

2.14. Богатство пропорционално опорезованом доходу

Ефикасан метод сузбијања корупције и сиве економије је врло једноставан. Сво богатство којим располаже било који грађанин мора имати своје поријекло које може бити из два извора: наслиједство и (или) доходак. Према важећим законима РС, сав доходак сваког грађанина мора бити пријављен Пореској управи. Према томе, контролом дохотка Пореска управа контролише стицање богатства. Једноставним поређењем пријављеног дохотка и имовине грађанина утврђује се покриће имовине приходима. Имовина која нема покриће у опорезованом доходу је предмет одузимања. Континуирано вођење овакве политике и информисање јавности о резултатима рада Пореске управе повећаће транспарентност пословања, смањити сиву економију и корупцију.

2.15. Доследнија контрола трансферних цијена и пословања повезаних лица

Велики број приватизованих предузећа у стечају, често незадовољство малих акционара пословањем одређених предузећа, примједбе на рад ревизорских кућа и неуједначена профитабилност одређених фаза производње у истом технолошком ланцу, дају довољно повода да се

посебна пажња посвети проблему пословања повезаних лица и трансферним цијенама. У том смислу, потребно је провести неколико мјера:

- a. У предстечајном поступку приватизованих и државних предузећа провести ревизију пословања предузећа са повезаним лицима и испитати трансферне цијене у њиховим трансакцијама.
- b. Прије преузимања било ког предузећа од стране Владе обавезно урадити ревизију пословања са повезаним лицима и анализу трансферних цијена.
- c. Увести обавезу за ревизорске куће да при ревизији пословања акционарских друштава и банака обавезно обраде пословање са повезаним лицима и примијењене трансферне цијене.
- d. Пооштрити казнену политику за манипулације повезаних лица и злоупотребе трансферних цијена. Предвидјети казне за ревизорске куће које у својим извјештајима нетачно приказују пословање са повезаним лицима и трансферне цијене.
- e. Тиме ће се бавити посебно обучен специјализовани тим пореских инспектора за контролу пословања повезаних лица и трансферне цијене.

2.16. Транспарентност јавне потрошње

Унапређење транспарентности подразумијева провођење једноставног принципа: ко год жели да троши јавни новац мора бити спреман да јавности поднесе рачун за сваку потрошену марку. Ко није спреман на то, нема шта тражити у државним институцијама и јавним предузећима. Тај принцип ћемо провести до краја. Транспарентним трошењем јавног новца, транспарентним провођењем јавних набавки и давањем под концесије државних ресурса, ојачаћемо интерес инвеститора. Уна-

пређење транспарентности подразумијева укидање било каквог привилегованог статуса за предузећа, банке, осигуравајуће куће, фондове или било коју другу установу. Транспарентним трошењем јавног новца ставити до знања јавности и потенцијалним инвеститорима да смо чврсто опредијељени против тајкунизације и колонизације Републике и појединих сектора њене индустрије. Мора бити јасно да је Република Српска опредијељена за развој пословног сектора у коме се опстаје на основу конкурентности верификоване на тржишту, а не на основу било каквих привилегија.

2.17. Подстицање запошљавања и елиминација „рада на црно“

Висока незапосленост и перцепција високог степена „рада на црно“ представљају један од основних економских и социјалних проблема Српске. Очување радних мјеста, али још више повећање броја нових радних мјеста. Ослободити се наслијеђених предрасуда о запошљавању и кренути у процес обликовања транспарентног тржишта рада које привреди обезбјеђује продуктивну радну снагу, а радницима сигурне и добро плаћене послове. У овом моменту, развој конкуренције на тржишту рада може дати већи допринос запошљавању и заштити права радника него разни државни подстицаји запошљавању и државно гарантовање права радника. Слаба привреда, а тиме и држава, не могу заштити права радника и обезбједити запослење. Циљ је привлачење инвеститора. Нажалост, ми смо мало тржиште, смјештено у нестабилан политички простор, чиме је борба за привлачење инвеститора много тежа него у другим земљама. Због тога ће, као алтернативни начин подстицања запошљавања, Српска измијенити прописе о запошљавању, порезима и доприносима тако да послодавац својим повећањем запослености сам себи

креира подстицај: што више запосли радника, ефективна цијена радне снаге му је нижа, односно директно остаје више новца предузећу.

У циљу стварања повољнијих услова за запошљавање и дестимулисање „рада на црно“ корисно би било увести слиједеће олакшице за послодавце који запошљавају нове раднике:

1. Ослобађање од плаћања пореза на доходак за новозапослене раднике у трајању од три године.
2. Непријављивање радника третирати као утају пореза, а не само као прекршај Закона о раду.
3. Ослобађање од плаћања доприноса за здравствено осигурање у периоду од три године за новозапослене раднике који су здравствено осигурани преко Завода за запошљавање Републике Српске.
4. Подстицати самозапошљавање и оснивање породичних фирми

2.18. Претварање Српске у пожељну дестинацију за инвестиције

Идентификовати најнапреднија рјешења подстицања инвестиција у свијету, анализирајући властито законодавство, извршити селекцију прихватљивих рјешења и извршити измјену закона. Посебну пажњу треба посветити областима за које су страни инвеститори најзаинтересованији као што су: врсте, услови регистрације и процедура регистрације предузећа; начин регулисања и коришћења права интелектуалне својине; опорезивање корпорација (пореска основица, пореска стопа, услови трансфера добити); опорезивање дохотка странаца; третман „појединаца са великим нето богатством“; дозволе за боравак и рад странаца, признавање диплома и других докумената; функционисање финансијског тржишта; од-

нос према хец фондовима; слободне зоне; споразуми о избјегавању двоструког опорезивања; банкарска и пореска тајна; употреба интернета у пословне сврхе (регистрација предузећа, електронско трговање, игре на срећу...).

Анализирати унапређење пословног окружења и стимулисање страних инвеститора које проводе друге земље. У низу мјера за које су заинтересовани страни инвеститори могу бити и оне које земљу могу одвести на „црну листу“. Због тога је важно да се врло пажљиво бирају мјере које ће бити регулисане домаћим законодавством, односно да се прихвате само оне мјере које су у складу са међународним стандардима којима је уређено легално пословање.

2.19. Промовисање предности инвестирања у РС

Предности и услови инвестирања у РС треба да се промовишу. Мрежа представништава РС у свијету треба бити један од носилаца те промоције. Поред осталог, успјешност рада представништава РС и свих људи који раде на привредној сарадњи путем министарстава и Коморе треба да се доводи у везу са доприносом успостављању привредне сарадње и инвестицијама у Српској. Потребно је:

- a. унифицирати и актуелизовати информације о предностима инвестирања и начину инвестирања у Српску из угла страног инвеститора,
- b. утврдити јединствен начин њиховог презентовања путем представништава Републике и других институција,
- c. унифицирати податке о ресурсима и потенцијалним пројектима у Српској и презентовати их иностраним инвеститорима,
- d. обезбиједити средства за учешће домаћих произвођача на међународним сајмовима, изложбама и пословним форумима.

2.20. Јефтинија и ефикаснија држава

Подизање конкурентности привреде и промјена привредне структуре подразумијевају подршку ефикасне и, по трошковима, јефтине државе. Са тог аспекта, у садшњој развојној фази Републике Српске реформа институција требала би бити усмјерена у три правца:

1. Успостављање ефикасних и јефтиних институција с циљем повећања доприноса институција рјешавању социјално-економских проблема и смањења јавних трошкова којима су оптерећени привреда и становништво. Ово се односи и на институције БиХ, гдје ће се представници Републике у заједничким органима залагати за рационалније, транспарентније, ефикасније, функционалније и јефтине заједничке институције, а њихову потрошњу везивати за допринос који су дале укупном развоју и развоју РС.
2. Успостављање новог система државних подстицаја који би се све више огледао у подршци јачању конкурентности домаћих предузећа, а све мање на државним трансферима привреди. Очито је и у овој области да конкурентност најбоље штити привреду. Због тога, све више земаља мијења стратегију подстицања пољопривредне и индустријске производње. Све више се користе методе подстицања којима се повећава конкурентност производње.
3. Везивање постојања и развоја институција за њихов допринос повећању конкурентности домаћих ресурса (допринос слободном приступу ресурсима, допринос развоју иновативности, допринос примјени науке у производњи, допринос

конкурентности образовања и стварању конкурентне радне снаге...). Овај принцип се односи на све институције Републике, али и институције БиХ.

АГРАРНИ СЕКТОР ОД 2014. ДО 2018.

1. Основни принципи и правци развоја

Сектор пољопривреде ће и даље бити у врху приоритета развоја привреде Републике Српске. Прво, кроз пољопривредну производњу најбрже и најефикасније се могу искористити природни ресурси на располагању и кроз процес производње створити нова вриједност и сировинска основа за развој индустрије и других привредних грана. Друго, кроз процес развоја пољопривреде доприноси се развоју руралних подручја која заузимају преко 90% територије Републике Српске и у којима живи преко 80% становништва.

Да би пољопривреда могла бити водећа грана развоја како руралних подручја тако и привреде Републике Српске, истовремено обезбиједити ревитализацију сектора прехранбене индустрије у циљу постизања већег нивоа финализације пољопривредних производа.

Политику развоја пољопривреде фокусирати на повећање продуктивности и ефикасности пољопривредне производње и достизање нивоа развијених земаља.

Развој пољопривреде заснивати на следећим принципима:

- Развој пољопривреде ослоњен на расположиве природне ресурсе;
- Интензивирање и модернизација пољопривреде као основ развоја конкурентности у сектору;
- Повећање додане вриједности из пољопривреде кроз повећање степена финализације;
- Развој производних ланаца и тржишних веза у сектору производње, откупа, прераде и потрошње пољопривредних производа;

- Стандардизација производње и прераде као основ за унапређење квалитета пољопривредних производа;
- Уважавање основних принципа Заједничке аграрне политике Европске уније, као и спољнотрговинских споразума и режима;
- Повећање извора и обима финансирања развоја пољопривреде;
- Политика финансирања првенствено усмјерена на инвестиције и дугорочни развој сектора пољопривреде;
- Предузимање мјера заштите од елементарних непогода и прилагођавање утицајима климатских промјена;
- Политика управљања пољопривредним земљиштем заснована на принципима укрупњавања посједа и интензивирања производње;
- Развој пољопривредних газдинстава као производних јединица у пољопривреди;
- Повезивање институција у сектору пољопривреде у јединствен аграрни систем;
- Уређење спољнотрговинског пословања и заштита домаће пољопривредне производње;

Израда Стратешког плана развоја пољопривреде и руралних подручја до 2020. године је у завршној фази са јасним циљевима развоја сектора. Циљеви и главне мјере предвиђене новим стратешким оквиром односе се на:

1. Обезбјеђење стабилности дохотка и повећање обима и продуктивности пољопривредне производње кроз:
 - поједностављење система подстицаја и прелазак на подстицај по јединици производње;
 - повећање укупног нивоа издвајања за подстицање пољопривреде;

- увођење ефикасније контроле у остваривању подстицајних средстава;
 - обезбјеђење подршке прерађивачима за откуп домаћих пољопривредних производа;
 - повећање продуктивности производње кроз већа улагања и примјену науке у пољопривреди;
 - јачање институционалне подршке пољопривредним произвођачима;
 - јачање конкурентности сектора пољопривреде кроз повећање нивоа инвестиција у модернизацију, специјализацију и укрупњавање односно повећање обима производње;
 - улагања у системе за наводњавање и одводњавање, обновљиве изворе енергије;
 - искориштавање предприступних фондова Европске уније у сврху суфинансирања инвестиција.
2. Повећање степена тржишности и финализације пољопривредне производње кроз:
- стандардизацију и сертификацију производње у складу са захтјевима тржишта;
 - развој система откупа и прераде али и директне продаје пољопривредних производа;
 - инвестирање у прехрамбену индустрију;
 - подршка хоризонталном и вертикалном увезивању субјеката у пољопривреди;
 - подршка валоризацији традиционалних пољопривредних производа.
3. Одрживо управљање природним ресурсима и ублажавање посљедица климатских промјена кроз увођење посебних мјера подршке за мање повољна подручја, унапређење плодности, квалитета и обрадивости пољопривредног земљишта; унапређење природних ливада и пашњака; подршка органској и интегралној производњи.

4. Уравнотежен интегрални рурални развој ради смањивања разлике у условима живљења и привређивања између појединих подручја, а нарочито разлике између руралних и урбаних подручја. Реализација овог циља излази из контекста пољопривреде, али је она битна за интегрални рурални развој, јер само задовољни становници руралних подручја остају да живе и раде у тим подручјима.
5. Системска подршка развоју сектора пољопривреде и руралних подручја обезбједиће се кроз реорганизацију и јачање институција аграрног система у функцији развоја пољопривреде, те кроз реформе законске регулативе у области пољопривреде. Поред већ постојећег Пољопривредног института и недавног враћања у функцију Центра за развој пољопривреде у брдско-планинском подручју, формираће се и ветеринсрско-сточарски институт који ће покривати здравствену заштиту животиња, вјештачко осјемењивање, текући и дугорочни развој анималне производње у цјелини. Јачаће се пољопривредна савјетодавна служба како у организационом и институционалном погледу тако и у погледу материјалних и људских односно стручних капацитета како би могла одговорити захтјевима подизања нивоа технологије и повећања ефикасности у производњи.
6. Задругарство као незаобилазна карика у организовању и повезивању примарне производње и прехрамбене додатно ће се јачати у организационом, институционалном и законодавном погледу, подржавајући оснивање нових задруга на изворним правилима и принципима Међународног задружног покрета.
7. Посебан значај даје се институционалном уређењу аграрног сектора. С тим у вези један број нових

закона и других прописа је утврђен, код једног броја закона припремљене су измјене и допуне што ће додатно допринијети бољем функционисању сектора. Ријеч је о следећим законима: Закон о подстицајима; Закон о пољопривреди; Закон о земљишту; Закон о задругама; Закон о сточарству; Закон о ветеринарству; Закон о храни; законско уређење удружења пољопривредних произвођача; правилници из различитих области којима се усклађује домаћа регулатива са праксама Европске уније. Дефинисање и правно уређење пољопривредних газдинстава као производних јединица са циљем да се она газдинства која производе и пласирају своје производе за тржиште, а зовемо их комерцијална газдинства, дефинишу као производне јединице у пољопривреди и да им се да друштвени и социјални статус какав заслужују. Таква газдинства ће бити истински партнер Министарству и биће наглашеније подржана у будућем периоду.

Стратешки циљеви ће се реализовати путем три политике:

1. Политика подршке пољопривредној производњи,
2. Политика подршке реструктурирању пољопривреде
3. Политика руралног развоја.

Пројекције развоја сектора пољопривреде до 2020. године предвиђају:

- повећање површина под кукурузом 5.000 хектара годишње, а смањење или задржавање постојећих површина под стрним житима,
- повећање површина под индустријским биљем за 500 хектара годишње,
- површина под поврћем на отвореном за 1000 хектара,

- повећање укупних површина под воћем, а посебно засада шљиве, јабуке, крушке, малине, винове лозе,
- повећање млијечности и подизање укупне производње на 500 милиона литара млијека годишње и повећање површина под крмним биљем;
- повећање укупних обрадивих површина и смањење процента необрађених површина за 50%;
- повећање наводњаваних површина за нових 40.000 хектара.

Уз повећање обрађених површина пољопривредна газдинства морају повећати и приносе, нарочито оних пољопривредних производа који се производе на значајним површинама. Циљ је достићи минималне просјечне приносе кукуруза од 6 т/ха, пшенице од 5 т/ха по хектару и кромпира од 20 т/ха што ће бити приоритетни задатак и пољопривредне савјетодавне службе и научно-истраживачких институција.

Развој сточарске производње посебно наглашавамо, јер представља стратешки циљ аграрног развоја. Пројекције развоја сточарства иду у два правца. Један правац су говеда, овце и козе чији број је у директној вези са површинама пашњака, ливада и ораница на којима се производи кабаста сточна храна. Циљ је да се што више површина пашњака и ливада стави у функцију сточарства и то за тов у систему крава-теле. Већ су идентификована подручја на око 250.000 ха у брдско-планинском дијелу Републике која су погодна за ову врсту производње. Гране као што су свињогојство, живинарство и рибарство базирају са на производњи меса на бази концентроване хране коју произвођачи купују, нису директно условљени расположивим природним ресурсима и развијаће се на бази односа понуде и тражње на тржишту.

Потребна средства за достизање овакве пројекције развоја у пољопривреди за период 2015-2020. године процијењена су на 2 милијарде КМ, и то 425 милиона

КМ за подршку текућој производњи, 962 милиона КМ за подршку реструктурирању пољопривреде, 619 милиона КМ за подршку интегралном руралном развоју. У пројекцији финансијског оквира за реализацију Стратешког плана пошло се од аграрног буџета који је на нивоу 6% домаћих буџетских прихода како је и предвиђено Законом о обезбјеђењу и усмјеравању средстава за подстицање развоја пољопривреде и села.

За финансирање пољопривреде већ је у примјени нови модел за примарну производњу и прехрамбену индустрију, којег треба још усвршавати, а који се заснива на три главна стуба подршке: револвинг средстава Инвестиционо-развојне банке (ИРБ) за стимулисање планирања, уговарања, откупа, преузимања, прераде и пласмана домаће производње; кредитна линија ИРБ-а и других банака за дугорочне пласмане у пољопривреди; подстицајна средства Министарства за подршку финансирању текућих и дугорочних развојних пројеката аграрних субјеката. Остали извори за финансирање у пољопривреди су средства пословних банака, других финансијских институција, међународна средства, средства фондова, властита средства произвођача.

Осим тога у наредном периоду наставиће се са реализацијом започетих улагања у оквиру дугорочних мјера развоја сектора које укључују следеће инвестиције:

2. Пољопривреда

- реализација Програма набавке стeоних јуница и другог приплодног подмлатка и развојних програма и пројеката у сточарству;
- формирање репроцентара у говедарству и свињарству;
- реализација програма подршке развоју производње у заштићеном простору и увођењу нових технологија;

- реализација Програма производње сјемена кроз подршку Пољопривредном институту РС и Центру за развој пољопривреде брдско-планинског подручју у Сокоцу,
- наставак реализације пројекта изградње агротржног центра Бањалука у партнерству са италијанском регијом Ломбардијом;
- наставак реализације пројекта ревитализације стратешких предузећа у прехранбеној индустрији: фабрике за производњу сокова, Добој; изградње агро-индустријске зоне Нова Топола; месне индустрије «Левита», Градишка; проширење производног програма ХПК «Драксенић»; ревитализације фабрике шећера Бијељина и многи други, те даљње јачање финализације подизањем мањих али модерних прерађивачких капацитета како на пољопривредним газдинствима, тако и у оквиру задружних објеката и других облика предузетничког организовања у руралном подручју.
- Пројекат развоја пољопривреде и руралних подручја (кредитор Свјетска банка) 21.565.856,00;
- Пројекат побољшања услова живота на селу 9.046.187 КМ и
- Пројекат развоја руралног пословања (кредитор Међународни фонд за развој пољопривреде) 7.657.009 КМ;
- Пројекат развоја система за узгој говеда (донатор Чешка развојна агенција 850 хиљ. КМ, Влада РС 490 хиљ. КМ);
- Пројекат развоја наводњавања око 24 милиона КМ.

У току су и активности на успостављању више различитих пројеката са међународним институцијама.

3. Водопривреда

1. Пројекат хитних мјера заштите од поплава који се реализује из кредитних средстава Европске Инвестиционе Банке у износу од 55.000.000 евра за прву фазу и 19.000.000 евра за другу фазу која могу бити одобрена додатно;
2. Пројекат заштите од поплава ријеке Дрине из средстава Свјетске банке у износу од 21.000.000 КМ;
3. Хитни пројекат отклањања штета од поплава Свјетске Банке, за потребе санације заштитних насипа алоцирана су средства у износу од 2 милиона КМ. Из средстава Пројекта хитних мјера заштите од поплава до сада су потписана 23 уговора за укупно 39 појединачних пројеката у вриједности од 18.525.813,57 еура.
4. У припреми се налази и Пројекат заштите од поплава вода ријеке Дрине - подручја града Бијељине (13,8 милиона US\$).
5. Припрема апликације за додатна средства техничке помоћи од стране WBIF-IPF у висини од 1.500.000,00 КМ;
6. Припремити нову листу мјера за реализацију Пројекта хитне помоћи заштите од поплава сагледавајући потребе за подизањем степена заштите од вањских и унутарњих вода, након катастрофалних поплава;
7. Изградња дринског насипа кроз реализацију кредита Свјетске банке, који ће штитити насеља Јању, Амајлије, Попове, Бијељину, Дворове и Међаше;
8. Наставак реализације Пројекта развоја наводњавања: изградња система за наводњавање на лока-

цијама Ново Село – Бијељина 622ха (Вриједност пројекта: 4.372.934,74 КМ) и Гојково и Стакића поље – Пелагићево 202ха (Вриједност пројекта: 1.562.280,74 КМ) на земљишту у својини Републике Српске; Такође у припреми је изградња система за наводњавање на три нове локације у Братунцу (488 ха), Љубињском пољу 228 ха и Маглајанима 100 ха, са укупном процјеном вриједности радова на око 3,7 милиона КМ. Приступити изради мапа поплавног ризика и Плана управљања поплавама који се баве свим аспектима управљања ризиком од поплава.

4. Шумарство

У шумарству ће се интензивирати активности на реализацији мјера предвиђених стратешким документима и Законом о шумама с циљем подршке укупном привредном развоју Републике У циљу очувања стабилности шумских екосистема, дисциплина у потпуном спровођењу шумско–узгојних радова и мјера заштите представља један од приоритета. Шумарство и индустрија прераде дрвета ће на новим основама ојачати дугорочне пословне односе са циљем јачања степена финализације и наставка тренда повећања извоза финалних производа од дрвета. Организационо-економска позиција текућег и дугорочног развоја шумарства и дрвопрераде представља снажан сегмент економије Републике. Једно од приоритетних питања је покретање активности на коришћењу биомасе из наших шума као и коришћења осталих шумских производа – шумског, љековитог, медоносног и јестивог биља у циљу проширења производње и упошљавања непродуктивне радне снаге. Активирањем средстава ГЕФ–а која ће се

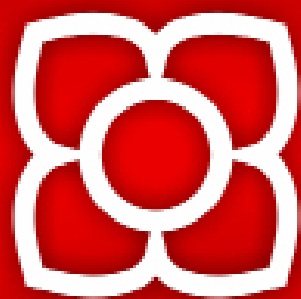
пласирати и у стратешки оквир за развој шумске инфраструктуре, створиће се претпоставке за системско инвестирање у проширење мреже шумских комуникација, чији је низак ниво један од акутних проблема шумарства. Из истих средстава планирана је и значајна модернизација сјеменско–расадничке производње, кроз изградњу савремене линије за производњу садница са обложеним коријеном.

У наредном периоду планирано је трајно рјешавање питања механизма финансирања Центра за крш у Херцеговини, имајући у виду изузетан значај подручја крша у контексту биодиверзитета и осталих еколошких функција у Херцеговини. Мобилизација приватних шумовласника и њихових ресурса, те подршка организовању кроз домаће и међународне фондове, омогућиће већи степен валоризовања и ових ресурса који чине око 20% укупне површине под шумом. У оквиру ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац активираће се рад Идентификационо-прогностичке службе у циљу мониторинга и превентивне заштите шума.

ЗАШТИТА ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПРОИЗВОДЊЕ

На крају, веома важно је да се у вријеме приспијевања домаћих пољопривредних производа, битно ограничи увоз, односно оптерети увозне производе високим прелевманима. Онда би цијена домаћих пољопривредних производа била конкурентна увозним. Ово је модел који годинама користи Швајцарска која није чланица Европске уније, а јесте чланица Свјетске трговинске организације. На тај начин једна богата и развијена Швајцарска штити своју економију, а онда и ми имамо исто такво право, али и обавезу да то исто тражимо за БиХ. Ако неће, онда ћемо то морати урадити сами, у складу са Уставом. Имамо припремљене и разрађене приједлоге.

**ЗА ПОБЈЕДУ
СРПСКЕ**

СНСД

Милорад Додик